

с. 136, рис. 47, 2; *Левенок В. П.* Неолитические племена лесостепной зоны Европейской части СССР.—МИА, 1973, № 172, табл. 48.

⁷ *Левенок В. П.* Вказ. праця, с. 190.

⁸ *Фосс М. Е.* Древняя история севера Европейской части СССР.—МИА, 1952, № 29, с. 161.

⁹ *Розенфельдт И. Г.* К вопросу о связях древнего населения бассейнов рек Десны и Оки в конце III — начале II тысячелетия до н. э.—КСИИМК, 1959, вып. 75.

¹⁰ *Фосс М. Е.* Вказ. праця, с. 160, рис. 83, 5.

¹¹ *Заверняев Ф. М.* Селище в устье реки Гасомы.—В кн.: Раннесредневековые восточнославянские древности. Л., 1974, с. 129, рис. 2—13; *Амброз А. К.* К истории верхнего Подесенья в I тыс. н. э.—СА, 1964, № 1, с. 64, рис. 7, 11, 12.

И. И. АРТЕМЕНКО, А. С. СМIRНОВ

Партизанское — многослойный памятник на Брянщине

Резюме

В 1974 г. Деснянский Левобережный отряд Института археологии АН СССР под руководством А. С. Смирнова осуществил раскопки многослойного памятника у восточной окраины с. Партизанское (бывшее с. Святое) Навлинского района Брянской области. Он расположен на песчаной возвышенности в пойме р. Навли (левый приток Десны). Обнаружены остатки (кремневые орудия и фрагменты керамики) поселений раннего и развитого периодов эпохи неолита, могильник среднеднепровской культуры (исследованы семь погребений), погребение позднего периода эпохи бронзы, остатки поселений позднестаробульварского времени и IX—X вв. н. э. (роменско-боршевского населения).

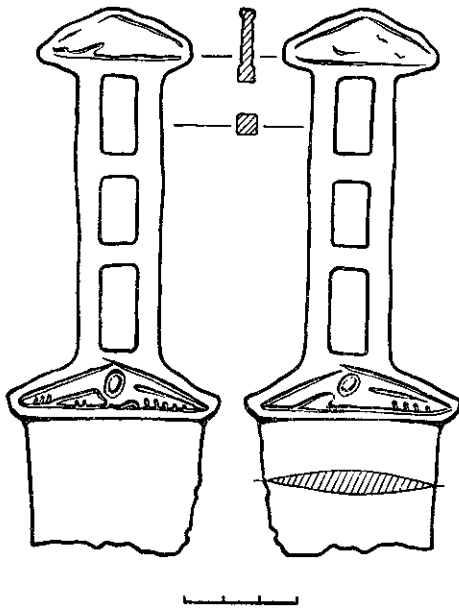
Г. Т. КОВПАНЕНКО, Б. М. ЛЕВЧЕНКО

Скіфський меч з с. Медвин

У сільському музеї Будинку культури с. Медвин Київської області зберігається залізний меч, знайдений випадково на полі, на північ від села, в уроч. Хутір.

Навершя меча із слідами зображення, плоске в перерізі, має форму, близьку до трикутника. Руків'я пряме, брускоподібне, з трьома прямокутними поздовжніми вирізами. Перехрестя має форму трикутника із зображенням грифонів, зробленим насічкою. Клинок двозлезвий, ширина його біля перехрестя 4,8 см. Довжина руків'я 8 см, ширина 2,2 см. Довжина уламка меча — 14 см (рисунок).

Повна аналогія цьому мечу нам невідома. На території України мечів з вирізами на рукаві відомо п'ять. Один з них походить з кургану IV ст. до н. е. поблизу с. Горняцького Перевальського району Ворошиловградської області¹. На відміну від медвинського він має овальне навершя з зображенням тварини (оленя?). Руків'я пряме, але не з трьома, як на медвинському, а з чотирма вирізами і вкрите товстою золотою платівкою. Перехрестя має форму, близьку до овала, і прикрашено зображенням двох хижих тварин. Клинок

Меч з с. Медвин.

меча теж дволезовий, але вздовж нього, в середній частині, зроблено прямокутні прорізи, які відсутні на медвинському.

А. І. Мєлюкові відомо ще три мечі аналогічного типу². Один з них, що походить з с. Ковалі, колишнього Канівського повіту, зберігається в Київському державному історичному музеї; другий знайдено в Сухині; третій — в Хвощеватій лісній дачі колишнього Полтавського повіту і зберігається у Полтавському краєзнавчому музеї³. Всі мечі мають руків'я з вирізами і різняться між собою та від медвинського формою навершя (брускоподібне вузьке на мечі з с. Ковалі й овальне з зображенням всередині крилатої пантери, подібно до меча з Ворошиловградщини); формою руків'я (овальною або близькою до овала, а не прямою, як на медвинському); кількістю вирізів на ньому (чотири, а не три) та формою перехрестя. Лише меч з Полтавщини має однакове з медвинським трикутне перехрестя з зображенням грифонів. Руків'я меча з Полтави, як і ворошиловградського, на відміну від медвинського, було вкрите золотом платівкою.

А. І. Мєлюкова мечі з вирізами на руків'ях виділяє в окрему групу мечей III типу I відділу і датує IV—III ст. до н. е. Мабуть, до цього часу належить і меч з Медвина.

Описаний меч доповнює невелику серію мечів з вирізами на руків'ях, знайдених на Україні.

¹ Філатов О. П., Черненко Є. В. Скіфський курган на Ворошиловградщині.— Археологічні дослідження на Україні в 1969 р., 1972, вип. 4, с. 122—124.

² Мєлюкова А. И. Вооружение скифов.— САИ, 1954, вып. Д1—4, с. 51, 52, табл. 18, 11.

³ Рудинський М. Я. Археологічні збірки Полтавського музею.— Збірник, присвячений 35-річчю музею, т. 1, 1928, с. 50, табл. VII, 2.

Г. Т. КОВПАНЕНКО, В. М. ЛЕВЧЕНКО

Скифский меч из с. Медвин

Резюме

В сельском музее Дома культуры с. Медвин Киевской области хранится железный меч, найденный севернее села в уроч. Хутор.

Перекрестие меча украшено изображениями грифонов, выполненными насечками. Точная аналогия меча пока неизвестна. Вероятнее всего его можно отнести к отдельной группе мечей, выделяемой А. И. Мєлюковой в III тип I отдела и датируемых IV—III ст. до н. э.

І. П. САВОВСЬКИЙ

Нові сарматські поховання на Запоріжжі

Протягом двох польових сезонів 1973—1974 рр. Запорізькою експедицією Інституту археології АН УРСР * досліджувалися курганні могильники епохи бронзи та скіфського часу в околицях сіл Златопіль, Орлянка та Балки (уроч. Носаки) Василівського району Запорізької області. Під час розкопок досліджено шість впускних сарматських поховань. Три з них розташовано в Златопольському курганному могильнику, два — в Орлянському і одне — в Балківському (уроч. Носаки).

Златопольський курганний могильник виявлено за два кілометри на південний схід від с. Златопіль на південному узбережжі Каховського водосховища. Високий корінний берег Дніпра перерізається тут багатьма ярами, вибалками та западинами з виходом на поверхню вапняку, який у давнину використовувався для спорудження курганів.

* Начальник експедиції В. І. Бідзіля.